

NORSK

KONTEEKSAMEN JULI 2006
Norsk TK

Høgskolen i Sør-Trøndelag
Program for matteknologi

Bokliste:

Ambjørnrud, Olga, Ingunn Børke, Johanne Jansen & Elisabeth Moe (red). (1984). *Norsk Mat* (2.utgave). Oslo: Den Norske Bokklubben A/S. (Cappelen Forlag 1965).

Fægri, Knut. (1996). De gikk seg over sjø og land. I: *Natur, kultur og tro i middelalderen: En artikkelsamling*. Oslo: Riksantikvaren & Direktoratet for naturforvaltning. S.93-103.

Hufthammer, Anne Karin. (2003). Med kjøtt og fisk på menyen. I: Olav Skevik (red.), *Middelaldergården i Trøndelag: Foredrag fra to seminar*. Stiklestad: Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS. S.182-97.

Riddervold, Astri og Kasper Andresen. (2003). Middelalderens matkultur. I: Olav Skevik (red.), *Middelaldergården i Trøndelag: Foredrag fra to seminar*. Stiklestad: Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS. S.157-64.

Rikstad, Gunhild. (2003). Nordiske kokebøker fra middelalderen: Matoppskrifter for de rike. I: Olav Skevik (red.), *Middelaldergården i Trøndelag: Foredrag fra to seminar*. Stiklestad: Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS. S.164-7.

Selsing, Lotte. (1996). Naturforholdene langs Pilegrimsleden i middelalderen. I: *Natur, kultur og tro i middelalderen: En artikkelsamling*. Oslo: Riksantikvaren & Direktoratet for naturforvaltning, S.81-92.

Solem, Thyra. (2003). Kunnskap om mat i middelalderen: Hva kan botanikerne bidra med? I: Olav Skevik (red.), *Middelaldergården i Trøndelag: Foredrag fra to seminar*. Stiklestad: Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS. S.173-82.

Toussaint-Samat, Maguelonne. (1992). *History of Food*. Cambridge: Blackwell.

Viklund, Karin. (1998). *Cereals, Weeds and Crop Processing in Iron Age Sweden: Methodological and Interpretive Aspects of Archaeobotanical Evidence (Archaeology and Environment 14)*. Universitetet i Umeå, 1998. (Doktoravhandling).

Eats, Shoots & Leaves

The Zero Tolerance Approach to Punctuation

LYNNE TRUSS

P
PROFILE BOOKS

This paperback edition published in 2005

First published in Great Britain in 2003 by
PROFILE BOOKS LTD
58A Hatton Garden
London EC1N 8LX
www.profilebooks.co.uk

Copyright © Miraculous Panda Ltd, 2003, 2005

I

Designed by Geoff Green
Typeset in Quadraat by MacGuru Ltd
info@macguru.org.uk

Printed and bound in Great Britain by
Bookmarque Ltd, Croydon, Surrey

The moral right of the author has been asserted.

All rights reserved. Without limiting the rights under copyright reserved above, no part of this publication may be reproduced, stored or introduced into a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means (electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise), without the prior written permission of both the copyright owner and the publisher of this book.

A CIP catalogue record for this book is available from the British Library.

ISBN 1 86197 677 1

Statens ernæringsråd
Statens næringsmiddeltilsyn

Matvaretabellen 1995

Universitetsforlaget

© Universitetsforlaget 1995

2. opplag 1996

ISBN 82-00-41606-2

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med avtaler om kopiering inngått med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Henvendelser om denne boka kan rettes til:

Statens ernæringsråd
Postboks 8139 Dep
0033 Oslo

Statens næringsmiddeltilsyn
Postboks 8187 Dep
0034 Oslo

Universitetsforlaget
Postboks 2959 Tøyen
0608 Oslo

Omslag: Julia Vance
Grunnlayout og kalligrafi: Julia Vance
Sats: PageMaker i Universitetsforlaget
Trykk: PDC, Aurskog 1996

THE RITUALS OF DINNER

•
*The
Origins, Evolution,
Eccentricities, and Meaning
of
Table Manners*
•

Margaret Visser

PENGUIN BOOKS

PENGUIN BOOKS

Published by the Penguin Group

Penguin Group (USA) Inc., 375 Hudson Street, New York, New York 10014, U.S.A.
Penguin Books Ltd, 80 Strand, London WC2R 0RL, England
Penguin Books Australia Ltd, 250 Camberwell Road, Camberwell, Victoria 3124, Australia
Penguin Books Canada Ltd, 10 Alcorn Avenue, Toronto, Ontario, Canada M4V 3B2
Penguin Books India (P) Ltd, 11 Community Centre, Panchsheel Park, New Delhi - 110 017, India
Penguin Books (N.Z.) Ltd, Cnr Rosedale and Airborne Roads, Albany, Auckland, New Zealand
Penguin Books (South Africa) (Pty) Ltd, 24 Sturdee Avenue,
Rosebank, Johannesburg 2196, South Africa

Penguin Books Ltd, Registered Offices: 80 Strand, London WC2R 0RL, England

First published in Canada by HarperCollins Publishers Ltd 1991

First published in the United States of America

by Grove Weidenfeld, a division of Grove Press, Inc., 1991

Published in Penguin Books 1992

20 19 18 17 16 15

Copyright © Margaret Visser, 1991

All rights reserved

"It Ain't Etiquette" by Cole Porter, copyright © 1965 by Chappell & Co.

All rights reserved. Used by permission.

THE LIBRARY OF CONGRESS HAS CATALOGUED THE HARDCOVER AS FOLLOWS:

Visser, Margaret.

The rituals of dinner : the origins, evolution, eccentricities,
and meaning of table manners / Margaret Visser. — 1st ed.

p. cm.

Includes bibliographical references and index.

ISBN 0-8021-1116-5 (hc.)

ISBN 0 14 01.7079 0 (pbk.)

1. Table etiquette. 2. Table etiquette—History. I. Title.

BJ2041.V57 1991

395'.54'09—dc20 90-27181

Printed in the United States of America

Designed by Beth Tondreau Design

Except in the United States of America,
this book is sold subject to the condition
that it shall not, by way of trade or otherwise,
be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated
without the publisher's prior consent in any form of
binding or cover other than that in which it
is published and without a similar condition
including this condition being imposed
on the subsequent purchaser.

Kan man bli norsk?

Unge med opphav fra ikke-vestlige innvandrergupper opplever at de ikke kan få bli norske, de forblir annerledes. Har man en mørk hudfarge, en fremmed kulturbakgrunn eller et utenlandsk navn, så er det ikke enkelt å bli fullt ut norsk, skriver Annick Prieur. Hun underviser i sosiologi ved Aalborg Universitet og har arbeidet med norske innvandrerspørsmål.

ANNICK PRIEUR

DET ER ET ORDTAK PÅ URDU som sier at du skal aldri stå på to båter, for så faller du bare i vannet. Hvis jeg skulle bli helt norsk, gifte meg norsk og sånn, og det gikk galt, så ville jeg stå uten noe. For jeg kan aldri bli helt akseptert her, på grunn av hudfargen min. Men litt norsk må man bli, og ikke gjøre som søstrene mine som ikke fikk noen utdanning", sier Kiran. Men hvorfor kan hun ikke, eller vil hun ikke, gå helt om bord i den norske båten?

Jeg skriver dette ut fra intervjuer med 52 unge mennesker med familiebakgrunn fra Tyrkia, Pakistan, Vietnam og noen andre land utenfor den industrialiserte verden. De har hatt det meste av oppveksten i Norge.

Tidligere hadde jeg nok en ureflektert idé om at jo lenger et menneske har vært i Norge, jo mer preget vil det være blitt av sine omgivelser. Men mange av de unge fortalte om en bevegelse de hadde vært igjennom i retning av sterkere tilknytning til foreldrenes etniske gruppe og svakere tilknytning til det norske. De hadde vokst opp med norske lekekamerater, uten å føle seg annerledes enn norske barn, men utviklet i løpet av tenårene en stadig sterkere tilhørighet til foreldrenes etniske gruppe. Og i tyveårene hadde de nesten utelukkende kontakt med andre med samme etniske bakgrunn.

FLERE JENTER fra innvandrerfamilier fortalte at de i tenårene opplevde en økende avstand til andre jenter fordi de selv ble holdt så strengt hjemme, og andre jenter ikke forsto at de godtok foreldrenes strenge regler. Eller at de ikke var like interessert i forelskelser, fester og drikking som de selv var. Kinesiskfødte Li sier: "Jeg har liksom alltid trodd at norsk og kinesisk er det samme, men nå i det siste har jeg funnet ut at jeg trenger det kinesiske miljøet mer. Vi forstår hverandre bedre". Når hun, 20 år gammel, ikke kunne være med ut på byen, sa de norske venninnene "herregud, hvor gammel er du?". De kinesiske venninnene forstår henne. Om kjæreste sier hun: "Jeg har alltid trodd at bare jeg er glad i ham og han er glad i meg, så gjør det ikke noe om han er en kinesisk, norsk eller pakistansk, liksom. Men nå i det siste har jeg begynt å tenke, kanskje jeg vil foretrekke en kinesisk som har samme bakgrunn". Det vil være lettere med en som forstår at hun ikke kan overnatte hos ham, og derfor ikke presser.

Her er det store forskjeller, men det ser ut til at jentene som regel godtar foreldrenes strenge regler. De vil kanskje tøyse dem litt, men ikke så mye. Brødrene deres har vanligvis større frihet, men ofte hentes de inn igjen gjennom et press på dem for å gifte seg tidlig, og de befinner seg så brått i en helt annen livssituasjon enn sine norske venner. Denne forskjellen i kjønnskultur er én kilde til avstand mellom unge med innvandringsbakgrunn og andre unge i Norge. En annen kilde til avstand er at unge med innvandringsbakgrunn opplever at de ikke kan få bli norske, de stemples som annerledes og minnes til stadighet om denne annerledesheten. For har man en mørk hudfarge, en aksent eller et utenlandsk navn, så er det ikke fritt frem å bli norsk.

Tariq sier: "Vi føler oss ikke hjemme i Norge, sånn er det bare. Du blir ikke akseptert her". Jeg ble overrasket, fordi han umiddelbart virket så velintegrert og veltilpasset, med flytende norsk, høyere utdanning og selvsikker væremåte. Så ga han meg en lang serie eksempler på trakasseringer og jobbdiskriminering osv. Alt fra å miste en jobb når arbeidsgiveren hører navnet hans, ikke bli invitert til en klassefest, få ketchup helt i sengen under militærtjeneste til å bli stoppet av politiet stadig vekk. En konsekvens av erkjennelsen av at han aldri kan bli helt akseptert i Norge er at han nå regner med

at han kommer til å gifte seg pakistansk. Han sier han er analfabet i Pakistan, og er flau over at han ikke kan lese og skrive urdu og snakker det gebrokkent. En storebror har vært i samme situasjon, men nå har han og hans nyankomne kone bestemt seg for at de vil snakke urdu med barna, og det er kona som nå lærer broren hans å lese og skrive. Kanskje får også Tariqs barn en sterkere tilknytning til Pakistan enn det han selv har hatt.

JACK ER FØDT I NORGE av norsk mor, og han kan, som han sier, både gå på ski og spise grøt. Men fra faren har han arvet svart hud. Han forteller hva det har betydd for ham: "Som at man blir tiltalt som "neger". Det tror jeg sier alt. Sann har det alltid vært. Og selv om det også kommer positive assosiasjoner ut av det, sann som da jeg spilte fotball da jeg var 12-13 år. Da skulle vi spille mot et annet lag, og så sier de til det andre laget "vi kommer til å slå dere for vi har en neger".

I tenårene blir han interessert i musikk, og vender seg mot amerikansk hip-hop. Han velger tøy designet av en svart designer, går og ser filmer laget av en svart regissør om islam i USA - og føler en dyp tilknytning til det han kaller "svart kultur", han sier det er den kulturen som kan gi ham "stolthet og nasjonalfølelse" og til og med en tåre i øyekroken, mens Bjørnson og norsk nasjonalromantikk ikke vekker følelser i ham. Tariq og Jack har ikke vært utsatt for et press mot fornorsking fra det norske samfunnet, men tvert imot opplevd et press mot å være ikke-norske, et press som har forsterket andre identiteter, fordi hudfargen gjør at de ikke blir akseptert som norske.

Et demokratisk samfunn bør gi individer størst mulig frihet til å utforme sine identiteter. Men det vil være naivt å tro at individene regulerer dette selv. Samfunnet er med på å forme de identiteter unge med innvandrerbakgrunn utvikler gjennom de fortolkninger de møter av den hudfargen, det navnet, den aksenten eller den religionen de har. Stemplene møter man når man ikke får en jobb utelukkende fordi etternavnet lød så fremmed, eller når man ikke kan få ha en dyr sykkel i fred for politiet - fordi en mørkhudet og langhåret 20-årig mann for politiet ser ut som en som stjeler slike sykler, ikke en som eier dem.

Deres identiteter påvirkes også når en skolerådgiver automatisk sender alle mørke barn i yrkesfaglige retninger, eller når barn av innvandrere samles i bestemte strøk av byen og på bestemte skoler. Videre ligger det en sterk påvirkning av identiteter i statens kategorisering av mennesker, som flyktninger eller ikke, som berettiget til oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap eller ikke. Antagelig har langt de fleste barn av innvandrere fra land utenfor Europa flere forskjellige typer av slike erfaringer med kategorisering og stempling, og det har nødvendigvis konsekvenser for deres identiteter.

NÅR DISSE ERFARINGENE BEARBEIDES av de unge selv, finner de en rekke forskjellige løsninger, men felles for de fleste av disse løsningene er at de innebærer en forsterkning av en identitet som annerledes, og avstand til jevnaldrende av rent norsk opprinnelse. I Norge finnes det grupper av mennesker som særlig på grunn av sitt utseende gjør en rekke erfaringer som får mange av dem til å føle at de ikke hører til i Norge, og derfor til å søke andre identifiseringer, enten til foreldrenes etniske gruppe eller til andre kategorier, som "svarte", muslimer eller noe annet. Avstanden mellom etniske grupper skyldes til dels beslutninger foretatt av innvandrerforeldre eller handlinger foretatt av klassekamerater i skolen osv. Slike forhold er vanskelige å styre fra politisk side.

Men boligsegregasjon og ressursfordeling sammen med et kulturelt og politisk klima, som særlig formes av politikere og medier, spiller også inn. Norge har mindre boligsegregasjon enn Sverige, og mindre offentlig innvandrerhets enn Danmark, og foreløpig er nok også utviklingen av alternative identiteter ikke fullt så fremtredende for unge med innvandrerbakgrunn her som i våre naboland. Men det er en viktig samfunnsoppgave å sørge for at polariseringen etter etnisitet ikke blir sterkere enn den allerede er, da den vil representere et betydelig demokratisk problem.

Dette er en artikkel fra www.aftenposten.no.

Oppdatert: 07. juni 2004 kl.00:01

Adressen til denne artikkelen er: <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article803862.ece>

Kjæledyr gir bedre helse

”Ta to hodepinetabletter og få deg et kjæledyr snarest!” Kanskje blir det slik framtidens resept lyder? Flere studier viser at kjæledyr har mange helsebringende fordeler for mennesker.

Silje Stavik

Kjæledyr gir lavere blodtrykk og mindre plager med angst og depresjon. De som er operert, kommer seg raskere på beina igjen hvis de har et kjæledyr. Enker med katt har bedre helse de første årene etter at de mistet sin livsledsager, enn de som ikke har katt.

- Det er ikke innbilning at ”Fido” har helsemessige fordeler. Hunden kan bokstavelig talt kalles menneskes beste venn. Vi har i mange år visst at det å ha kjæledyr har mange fordeler, men ingen vet hvorfor, sier dr. Bonnie Beaver som er spesialist på dyrs væremåter og forhold mellom dyr og mennesker ved Universitetet i Texas, USA.

Her er helsefordelene:

Studiene over helsefordelene med kjæledyr er mange og viser også at:

- Eldre som har hund går sjeldnere til lege. I en studie av 100 pasienter som daglig tok medisiner, gikk hundeeierne sjeldnere til lege enn de som ikke hadde hund.
- Kjæledyreiere har lavere blodtrykk. En studie viser blant annet at kun 10 minutters samvær med et kjæledyr senker blodtrykket.
- Kjæledyrholdere har lavere fettinnhold i blodet, med lavere triglyseridnivå og lavere kolesterol.
- Kjæledyrholdere er i bedre fysisk form på grunn av at de går turer eller trener, det gjelder særlig dem som har hest eller hund.
- I en undersøkelse rapporterte 70 prosent av familiene at familiegleden økte etter at de skaffet seg kjæledyr.
- Barn som bor sammen med dyr det første leveåret, har mindre risiko for astma og allergi.
- Barn med autisme er mer sosiale hvis de eier et kjæledyr.
- Å eie et kjæledyr – spesielt hund - hjelper barn som opplever alvorlig sykdom eller død hos en av foreldrene. Barna tilpasser seg situasjonen bedre.
- Kjæledyr gjør at eieren kjenner seg mindre isolert og ensom.
- Å ha kjæledyr reduserer risikoen for dødelig hjerteinfarkt med tre prosent.
- Kjæledyr gir barn en positiv selvfølelse.
- Barn som har kjæledyr er oftere med i sport og hobbyaktiviteter, klubber og kor.
- Aidspasienter som har kjæledyr kjenner seg mindre deprimert og stresset enn Aidspasienter som ikke har kjæledyr.

Individuelt

- Vi forstår ikke helt hvorfor kjæledyr får oss til å føle oss bedre, og i noen tilfeller forlenger livet vårt, sier Beaver. Det finnes mange former for relasjoner mellom dyr og mennesker. Noen er gode, andre er ikke så gode. Det er forskjellig hvilket utbytte et menneske har av å ha et dyr. Det kommer helt an på hva slags mennesketype du er, og i hvilken livsfase du er, sier han.

Mozon, 07.11.01

Denne saken er hentet fra VG Nett.
URL: <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=115117>

Slår ihjel hunder før OL

(VG Nett) Ifølge den svenske organisasjonen Djurens Rätt blir hunder i Kina slått ihjel med kjepper før OL.

Av Jørgen Lyngvær

De kinesiske myndighetene forbereder seg på de olympiske lekene i 2008. Som en del av oppryddingsarbeidet før OL blir gater pyntet opp for de kommende gjestene.

Men ikke alle oppryddingsprosessene er like hyggelige. Ifølge den svenske dyrevernsorganisasjonen Djurens Rätt blir hunder slått ihjel med kjepper i gatene.

Rabies

Det finnes flere hundretusen løshunder i Kina og mange av dem er rabies-smittet. Derfor er det ingen som vil ta hånd om hundene og nå blir mange av dem altså slått ihjel på bestialsk vis.

Per-Anders Svärd i Djurens Rätt oppfordrer idrettsstjerner til å boikotte OL i Peking.

- Sportsstjernene må forstå at overgrepene skjer i deres navn. Hadde det ikke vært for OL ville dette aldri ha skjedd, sier Svärd.

Burde kastreres

Det internasjonale nyhetsbyrået AP har sendt ut flere bilder som viser hvordan menn med store stokker går til angrep på løshundene.

- Etter at hundene er slått i hel blir de kjørt til søppeldynga. Det finnes helt klart bedre alternativer, hundene kunne for eksempel blitt kastrerte, sier Svärd.

VG NETT 01.05.2006